

การเมืองบนท้องถนน กับหนทางออก

ภาพ: freedom.ilaw.or.th/en/node/888

“แม้ว่าการระบาดของโควิด-19 จะทำให้การชุมนุมทางการเมืองต้องหยุดพักไประยะหนึ่งตั้งแต่ช่วงปลายปี 2563 แต่ในปี 2564 ก็ได้เกิดมีอบการเมืองบ่อยครั้ง และมีการใช้ความรุนแรงระหว่างรัฐกับผู้ชุมนุมเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนโดยมีการตอบโต้กันทั้งสองฝ่าย อีกทั้งมีการดำเนินคดีกับแกนนำมีอบและผู้ชุมนุมจำนวนมาก”

มีอบปี 2564 กลับมา หลังโควิด-19 ซาลง

การชุมนุมทางการเมืองของ “มีอบการเมืองคนรุ่นใหม่” ที่ได้ดำเนินมาตลอดทั้งปี 2563 ได้สร้างแรงสั่นสะเทือนให้กับภูมิทัศน์การเมืองไทยอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ถึงแม้ว่าจะเผชิญกับการสลายการชุมนุม และสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ก็ตาม แต่ก็ไม่ได้ทำให้การเคลื่อนไหวลดลงไป การชุมนุมบนท้องถนนยังคงดำเนินต่อไปในปี 2564 บทความนี้จะเป็นการอภิปรายถึงการเคลื่อนไหวของมีอบการเมืองคนรุ่นใหม่ในปี 2564 เริ่มต้นจากนำเสนอลำดับเหตุการณ์สำคัญของมีอบการเมืองคนรุ่นใหม่ในปี 2564, ปฏิกริยาจากฝ่ายรัฐ, ปฏิกริยาของสังคม และฉากทัศน์ทางการเมืองในอนาคต

ในช่วงปลายปี 2563 การชุมนุมทางการเมืองของมีอบคนรุ่นใหม่ได้หยุดพักไปช่วงเวลาหนึ่ง หลังจากการระบาดของโควิด-19 อีกระลอกก่อนที่จะกลับมาชุมนุมอีกครั้งในเดือนกุมภาพันธ์ 2564 และมีการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ควบคุมฝูงชนและผู้ประท้วงบ่อยครั้ง โดยก่อนหน้าที่จะเกิดการชุมนุมนั้น มีเหตุการณ์ที่สำคัญ คือในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2564 อัยการมีคำสั่งฟ้อง 4 แกนนำและแนวร่วมกลุ่มราษฎร ได้แก่ นายพริษฐ์ วัชรภูมิ หรือเพนกวิน, นายอานนท์ นำภา, นายปดิวัฒน์ สหายแย้ม หรือ หมอลำแบงค์ และนายสมยศ พฤกษาเกษมสุข^{1,2} ในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2564 กลุ่มราษฎรจึงได้นัดชุมนุมอีกครั้ง ในชื่อกิจกรรม “รวมพลคนไม่มีจะกิน ตีหม้อไล่เผด็จการ” ต่อมาเกิดเหตุปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่ควบคุมฝูงชนกับผู้ชุมนุม³ และในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2564 กลุ่มราษฎรได้นัดชุมนุมอีกในชื่อกิจกรรม “นับ 1 ถึงล้าน คืนอำนาจให้ประชาชน” ต่อมาตำรวจควบคุมฝูงชนเข้าสลายการชุมนุม⁴

ในวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2564 กลุ่มราษฎร นำโดย นายจตุภัทร์ บุญภัทรรักษา หรือไผ่ ดาวดิน พร้อมด้วยแนวร่วมกลุ่ม People Go Network จัดกิจกรรม “เดินทะเลไฟฟ้า” เดิน 247.5 กิโลเมตร จากนครราชสีมาถึงกรุงเทพฯ เพื่อขับไล่รัฐบาล มีการอ่านแถลงการณ์เรียกร้องให้รัฐบาลปล่อยตัวแกนนำราษฎร 4 คน และข้อเรียกร้อง 3 ข้อ คือ พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชาและพวก ต้องลาออก, ให้มีการเปิดประชุมสมัชชาวิสามัญและแก้รัฐธรรมนูญตามข้อเสนอประชาชน, และปฏิรูปสถาบัน⁵

ในวันที่ 19-20 กุมภาพันธ์ 2564 ช่วงเวลาเดียวกับที่มีการอภิปรายไม่ไว้วางใจ กลุ่มม็อบเฟสต์ ได้นัดชุมนุม Mob Fest #2 ตอน “7 ปีแห่งความล้มเหลว” คุชนานไปกับการอภิปรายไม่ไว้วางใจบริเวณหน้ารัฐสภา⁶ โดยกลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม ได้ทำกิจกรรมอภิปรายไม่ไว้วางใจนอกสภา⁷ และในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2564 ได้มีการชุมนุมโดยกลุ่มภาคีนิรนามและกลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม เพื่อแสดงออกถึงความไม่พอใจต่อการแทรกแซงการเลื่อนตำแหน่งในวงการค้าตรวจจากกรณี “ตัวช้าง”⁸

ในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564 กลุ่ม REDEM เคลื่อนขบวนไปยังกรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของบ้านพักของ พล.อ. ประยุทธ์ฯ ก่อนที่จะถูกสลายการชุมนุมด้วยกระสุนยาง แก๊สน้ำตา และรถฉีดน้ำแรงดันสูง มีผู้ชุมนุมถูกจับกุม 23 ราย มีผู้บาดเจ็บทั้งตำรวจและประชาชนรวม 33 ราย⁹

รัฐสภาไม่เห็นชอบให้ตั้ง สภาร่างรัฐธรรมนูญ

ในขณะที่การชุมนุมดำเนินไปนั้น สถานการณ์ทางการเมืองก็ยิ่งเข้มข้นและแหลมคมมากยิ่งขึ้น ในวันที่ 11 มีนาคม 2564 ศาลรัฐธรรมนูญ ได้มีคำวินิจฉัยยกกรณีรัฐสภาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา 256 เพื่อเปิดทางให้มีการตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ทั้งฉบับว่า

“รัฐสภาทำหน้าที่และอำนาจจัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ โดยต้องให้ประชาชนผู้มีอำนาจสถาปนารัฐธรรมนูญได้ลงประชามติเสียก่อนว่าประชาชนประสงค์จะให้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่ และเมื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เสร็จแล้ว ต้องให้ประชาชนลงประชามติเห็นชอบหรือไม่กับร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่อีกครั้งหนึ่ง”¹⁰

แต่ในวันที่ 17 มีนาคม 2564 ร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา 256 ไม่ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา¹¹

ในวันที่ 20 มีนาคม 2564 กลุ่ม REDEM จึงได้นัดชุมนุมบริเวณท้องสนามหลวง ตำรวจได้ปฏิบัติการสลายการชุมนุมเกิดการปะทะอย่างดุเดือดในหลายจุด มีผู้ได้รับบาดเจ็บนำส่งโรงพยาบาล 19 ราย เป็นเจ้าหน้าที่ 11 นาย ประชาชน 8 คน โดยมีสื่อมวลชนได้รับบาดเจ็บด้วย¹²

ต่อมาในวันที่ 24 มีนาคม 2564 กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม ได้ชุมนุมเรียกร้องให้ปล่อยตัวแกนนำที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ ให้ยกเลิกกฎหมายมาตรา 112 และจัดกิจกรรมแสดงออกหลากหลายรูปแบบ เช่น การแสดงศิลปะปลดแอก¹³

ภาพ: freedom.law.or.th/en/node/888

ในวันที่ 28 มีนาคม 2564 ตำรวจได้สลายการชุมนุมหมู่บ้านทะเลฟ้า ซึ่งปักหลักชุมนุมบริเวณหน้าท่าเรือรัฐบาลมาตั้งแต่วันที่ 13 มีนาคม โดยให้เหตุผลว่าผู้ชุมนุมฝ่าฝืน พ.ร.ก. ถูกเงินซึ่งผู้ชุมนุมเรียกร้อง 4 ข้อ ได้แก่ ปล่อยแกนนำราษฎรและแนวร่วมที่ถูกจับกุม, ร่างรัฐธรรมนูญใหม่, ยกเลิกกฎหมายอาญา มาตรา 112, และ พล.อ. ประยุทธ์ฯ ต้องลาออก มีผู้ชุมนุมถูกจับกุมทั้งหมด 64 คน¹⁴

ในวันที่ 4 เมษายน 2564 นักเคลื่อนไหวทางการเมืองได้จัดกิจกรรม “ไทยไม่ทน สามัคคีประชาชน เพื่อประเทศไทย” ที่อนุสรณ์พฤษภาประชาธรรม เพื่อขับไล่ พล.อ.ประยุทธ์ฯ โดยมีแกนนำคนสำคัญ ได้แก่ นายอดุลย์ เจียวยบริบูรณ์ ประธานคณะกรรมการญาติวีรชนพฤษภา’35, นายจตุพร พรหมพันธุ์ ประธานแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.), นายพิภพ ธงไชย อดีตแกนนำพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.), นายวีระ สมความคิด ประธานกลุ่มพิทักษ์เสรีภาพประชาชน และเลขาธิการเครือข่ายประชาชนต้านคอร์รัปชัน เป็นต้น^{15,16}

ในวันที่ 29 เมษายน 2564 กลุ่มราษฎรเดินทางมาชุมนุมที่หน้าศาลอาญา รัชดาภิเษก มีการชูป้ายเขียนข้อความ “45 วัน #คืนสิทธิประกันตัวโดยไม่มีเงื่อนไข”¹⁷ ต่อมาในวันที่ 2 พฤษภาคม 2564 กลุ่ม REDEM นัดชุมนุมจัดการวานเคลื่อนขบวนไปยังศาลอาญา เรียกร้องให้ปล่อยตัวแกนนำราษฎรที่ถูกคุมขังในเรือนจำ¹⁸

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เรื่องการล้มล้างการปกครอง

หลังจากนั้น การชุมนุมทางการเมืองได้หยุดพักไปเป็นเวลาเกือบ 3 เดือนเนื่องจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ก่อนที่จะกลับมาอีกครั้งในวันที่ 18 กรกฎาคม 2564 กลุ่มเยาวชนปลดแอกได้นัดหมายชุมนุมกันที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย โดยมีอย่างน้อย 15 กลุ่มที่เข้าร่วมชุมนุมด้วย¹⁹ โดยเรียกร้องให้ พล.อ. ประยุทธ์ฯ ลาออก และปรับลดงบประมาณกองทัพเพื่อนำมาช่วยเหลือประชาชนช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19²⁰

ในวันที่ 1 สิงหาคม 2564 มีการนัดหมายกิจกรรมชุมนุม “คาร์ม็อบ” มุ่งไปตามถนนสายหลักเพื่อบีบแตรเรียกร้องให้ พล.อ.ประยุทธ์ฯ ลาออกจากตำแหน่ง โดยมี 5 กลุ่มที่นัดหมายคาร์ม็อบในกรุงเทพฯ^{21,22} นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมคาร์ม็อบที่จัดขึ้นคู่ขนานในอีก 30 จังหวัดทั่วประเทศ²³

ในวันที่ 7 สิงหาคม 2564 กลุ่มเยาวชนปลดแอก ได้นัดชุมนุมและมุ่งหน้าไปยังกรมทหารราบที่ 1 ซึ่งเป็นที่ตั้งของบ้านพัก พล.อ. ประยุทธ์ฯ²⁴ ต่อมาในวันที่ 10 สิงหาคม 2564 กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม จัดกิจกรรม “คาร์ม็อบไล่ทรราชย์” เจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมฝูงชนได้ยิงแก๊สน้ำตาและยิงกระสุนยางเพื่อสลายการชุมนุม มีการจุดประทัด เผาป้อมตำรวจอย่างน้อย 2 แห่ง²⁵ ในวันที่ 19 กันยายน 2564 กลุ่มผู้ชุมนุมคาร์ม็อบนำโดยนายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ และนายสมบัติ บุญงามอนงค์ ได้จัดกิจกรรม “ขับรถยนต์ชนรถถัง” รำลึกการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549²⁶

ตลอดเดือนสิงหาคมถึงกันยายนนั้น ได้เกิดกลุ่มม็อบทางการเมืองอีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่ม “ทะลุแก๊ส” ซึ่งรวมตัวกันครั้งแรกเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2564 ซึ่งเป็นวันที่นายธนาธร ธีระกิจอำนวยการ หรือลูกนัท ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจยิงเข้าบริเวณดวงตา จึงสร้างความเจ็บแค้นให้กับกลุ่ม และนัดหมายกันชุมนุมที่แยกดินแดงทุกวัน และมีการปะทะกับเจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมฝูงชนหลายครั้ง²⁷

เหตุการณ์ที่เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญต่อการเคลื่อนไหวของม็อบการเมืองคนรุ่นใหม่ คือ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2564 ในคดีที่นายณัฐพร โดประยูร ยื่นฟ้องแก่นำม็อบ²⁸ ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา 49 ของรัฐธรรมนูญ โดยศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า

“การใช้สิทธิหรือเสรีภาพของผู้ถูกร้องที่ 1 (นายอานนท์ นำภา) ที่ 2 (นายภาณุพงศ์ จาดนอก) และที่ 3 (นางสาวปณิสา สิทธิจิรวัฒนกุล) เป็นการแสดงความคิดเห็นโดยไม่สุจริต เป็นการละเมิดกฎหมาย มีเหตุจูงใจเพื่อล้มล้างการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 วรรคหนึ่ง แม้เหตุการณ์ตามคำร้องผ่านพ้นไปแล้ว แต่หากยังคงให้ผู้ถูกร้องที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 รวมทั้งกลุ่มในลักษณะองค์กรเครือข่ายกระทำการดังกล่าวต่อไป ย่อมไม่ไกลเกินเหตุที่จะนำไปสู่การล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รัฐธรรมนูญ มาตรา 49 วรรคสอง ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งการให้เลิกการกระทำการดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นอีกในอนาคตได้”

ภาพ: khaosod.co.th/politics/hot-topics/news_6808381

ภาพ: mgronline.com/onlinesection/detail/9640000017052

ความรุนแรงที่เพิ่มขึ้น

ก่อนหน้าการชุมนุมแต่ละครั้ง ฝ่ายรัฐมักจะส่งสัญญาณเตือนไปยังฝ่ายผู้ชุมนุมว่าให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ตัวอย่างเช่น ในวันที่ 28 สิงหาคม 2564 นายธนกร วังบุญคงชนะ โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้กล่าวถึงการที่นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ จะจัดกิจกรรม ‘Car Mob-Call Out’ ในวันที่ 29 สิงหาคม 2564 ว่าไม่ยอมให้ผู้ชุมนุมทำผิดกฎหมาย รวมทั้งไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น³¹ หรือในการชุมนุมวันที่ 31 ตุลาคม 2564 พล.อ. ประยุทธ์ฯ ได้มอบหมายให้โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี แถลงวอนประชาชนช่วยรักษาเสถียรภาพทางการเมือง ขอความร่วมมือให้ปฏิบัติตามกฎหมาย³² เป็นต้น

แต่ในระดับปฏิบัติการนั้น ในปี 2564 เจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมฝูงชนกลับมีท่าทีแข็งกร้าวและรุนแรงมากขึ้นกว่าในปี 2563 พร้อมทั้งจะใช้กำลังสลายการชุมนุมได้ตลอดทั้งการฉีดน้ำแรงดันสูง การยิงแก๊สน้ำตา การยิงกระสุนยาง ซึ่งการสลายชุมนุมแต่ละครั้งมีผู้บาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ระหว่างวันที่ 1 มกราคม-23 ธันวาคม 2564 มีรายงานผู้ได้รับบาดเจ็บจากการชุมนุมทางการเมืองอย่างน้อย 528 คน³³ ซึ่งในจำนวนนี้เป็นเด็กและเยาวชนอย่างน้อย 88 คน, นักข่าว 29 คน, อาสาแพทย์และพยาบาล 3 คน, ผู้สังเกตการณ์ 2 คน, ตำรวจ 146 นาย และทหาร 1 นาย และปรากฏภาพตำรวจนำกระสุนยางมาใช้ปราบปรามผู้ชุมนุมเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่การสลายการชุมนุมของคนเสื้อแดง โดยไม่มีการแจ้งเตือนและไม่มีเหตุอันควรที่จะใช้ นอกจากนี้ มีผู้ชุมนุมที่เป็นเยาวชนที่เสียชีวิตเป็นคนแรก คือ นายวาทสิทธิ์ สมน้อย ที่ถูกพบว่าถูกยิงได้รับบาดเจ็บหน้า สน. ดินแดง ในวันที่ 16 สิงหาคม 2564 ก่อนที่จะเสียชีวิตในวันที่ 28 ตุลาคม 2564 และมีกรณีทุพพลภาพอย่างน้อย 2 คน หนึ่งในนั้นคือ นายธนัตถ์ ธนาภิจอำนวนย ที่สูญเสียการมองเห็น³⁴

“อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 เป็นการใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 วรรคหนึ่ง และสั่งการให้ผู้ถูกร้องที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 รวมทั้งกลุ่มองค์กรเครือข่ายเลิกกระทำการดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตด้วย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 49 วรรคสอง”²⁹

คำพิพากษาข้างต้นส่งผลกระทบต่อแกนนำของม็อบ และการเคลื่อนไหวของม็อบในอนาคตด้วย เนื่องจากสุ่มเสี่ยงต่อการถูกดำเนินคดีทางกฎหมาย

อีกหนึ่งเหตุการณ์ทางการเมืองที่สำคัญ คือ ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ลงมติไม่รับหลักการร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนที่เรียกว่าฉบับ “รีอระบอบประยุทธ์” ที่เสนอโดยกลุ่ม Re-Solution โดยมีตัวแทนนำเสนอ คือ นายปิยบุตร แสงกนกกุล และนายพริษฐ์ วัชรสินธุ์ ผลการลงมติปรากฏว่า รับหลักการ 236 คะแนน (ส.ส. 203 เสียง และ ส.ว. 33 เสียง) ไม่รับหลักการ 473 คะแนน (ส.ส. 249 เสียง และ ส.ว. 224 เสียง) และงดออกเสียง 6 คะแนน (ส.ส. 3 เสียง และ ส.ว. 3 เสียง)³⁰ ซึ่งทำให้การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองผ่านกลไกรัฐสภาเป็นไปได้ยาก และกระตุ้นให้มีการเคลื่อนไหวบนท้องถนนมากขึ้น

นอกจากความรุนแรงในเชิงกายภาพจากการสลายการชุมนุมแล้ว ยังมีการดำเนินคดีกับผู้ชุมนุมทางการเมืองที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ข้อมูลจากศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนระบุว่าในปี 2564 มีผู้ถูกดำเนินคดีทางการเมืองเพิ่มขึ้น 1,513 ราย คิดเป็น 835 คดี หรือคิดเป็นจำนวนคดีที่เพิ่มขึ้นเกือบ 7 เท่า เมื่อเทียบกับช่วงครึ่งปีหลังของปี 2563 โดยข้อหาสำคัญ ได้แก่ ข้อหาฝ่าฝืนข้อกำหนดตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548, ข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 และข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 116³⁵

ปฏิกริยาของสังคม

ศาสตราจารย์สุริชัย หวันแก้ว ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้ความเห็นว่าสิ่งที่รัฐบาลควรทำคือแสดงท่าทีประนีประนอมหรือพร้อมที่จะปรับท่าทีเพื่อแสดงว่าให้ความสำคัญกับข้อเรียกร้องของประชาชน

“อย่าแสดงความไม่สนใจผู้ออกมาเรียกร้อง และผลักดันให้เป็นเรื่องของตำรวจ...การใช้กำลังปราบปรามไปเรื่อย ๆ ไม่ใช่ทางออก มีแต่จะรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อไม่มีช่องทางการสื่อสารกัน ผู้ชุมนุมก็จะหาวิธีสื่อสารโดยเรียกร้องความสนใจอย่างที่เราเห็นกัน ย้ำว่าการชุมนุมเป็นกระบวนการทางประชาธิปไตยปกติที่รัฐธรรมนูญก็รองรับสิทธิเสรีภาพไว้อยู่แล้ว”³⁶

ในวันที่ 13 สิงหาคม 2564 คณะกรรมการสมานฉันท์ ที่มีนายเทอดพงษ์ ไชยนันทน์ เป็นประธาน ได้มีข้อเสนอ 4 ประการเรียกร้องให้ทุกฝ่ายพิจารณา ได้แก่ 1) ขอให้ทุกฝ่ายเคารพในการแสดงออกตามวิถีประชาธิปไตยและเคารพ

ภาพ: mgronline.com/onlinesection/detail/964000017052

กลุ่มราษฎรได้ร่วมตัวนัดชุมนุมจัดกิจกรรม “อภิปรายไม่ไว้วางใจนอกสภา”

ในหลักกติกาสากล 2) ขอให้ทุกฝ่ายยุติการใช้ความรุนแรง เน้นการเจรจาเพื่อแก้ไขปัญหา ลดการเผชิญหน้าและหลีกเลี่ยงการยั่วยุปลุกปั่นทุกรูปแบบที่อาจนำไปสู่การใช้ความรุนแรง 3) ควรเร่งให้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ความรุนแรง โดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ เป็นกลางและอิสระตามหลักวิชาการเพื่อหาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการแก้ไข 4) ควรเปิดพื้นที่ปลอดภัยในการหารือ โดยองค์กรอิสระและความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาเพื่อหาทางออกของปัญหาร่วมกันด้วยแนวทางสันติวิธีและสร้างกระบวนการพูดคุยที่ประชาชนมีส่วนร่วม และอยู่บนหลักประชาธิปไตยและนิติธรรมอย่างแท้จริง

ต่อมาในวันที่ 8 ตุลาคม 2564 สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ออกแถลงการณ์เรียกร้องให้ทุกฝ่ายพิจารณาร่วมกัน ได้แก่ 1) ขอให้ผู้ชุมนุมใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธอย่างแท้จริง เพื่อให้ข้อเรียกร้องถูกรับฟังและไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ปฏิบัติการควบคุมฝูงชนในขั้นรุนแรง ขณะที่รัฐบาลต้องชี้แจงแนวทางในการจัดการและควบคุมฝูงชนให้สอดคล้องกับหลักการสากลตามขั้นตอน ได้สัดส่วนที่เหมาะสมอย่างเคร่งครัด และปฏิบัติต่อผู้ชุมนุมโดยสงบกับผู้ที่ใช้ความรุนแรงแบบแยกแยะ รวมทั้งใช้ความอดทนอดกลั้นในการรับฟังเสียงของผู้ที่เห็นต่าง 2) ขอให้ทุกฝ่ายสนับสนุนให้มีเวทีกลางในการเจรจาแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง โดยเปิดโอกาสให้ผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีโอกาสพูดคุยกันและรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน เพื่อลดการเผชิญหน้าและการใช้ความรุนแรงลง

ภาพ: bangkokbiznews.com/politics/953464

การชุมนุม “มือ 7 สิงหาคม” โดยกลุ่มเยาวชนปลดแอก มีการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่ มีการใช้แก๊สน้ำตาและกระสุนยาง เพื่อไม่ให้ผู้ชุมนุมผ่านยังถนนวิภาวดี-รังสิต

ฉากทัศน์ที่เป็นไปได้

ภายหลังการคลี่คลายของโควิด-19 และการยกเลิก พ.ร.ก. ฉุกเฉิน คาดว่าการชุมนุมทางการเมืองจะกลับมาคึกคักอีก ทั้งบนท้องถนนและบนโลกออนไลน์ จนกว่าข้อเรียกร้องหลัก ๆ เช่น ให้ พล.อ. ประยุทธ์ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะได้รับการตอบสนอง ทั้งนี้ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในคดีล้มล้างการปกครอง อาจส่งผลให้มีการดำเนินคดีอาญากับผู้ชุมนุมมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ทั้งคดีในปีก่อนหน้าที่อยู่ชั้นศาลแล้ว และคดีใหม่ที่จะมีการฟ้องร้องอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การฟ้องร้องด้วยข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 และข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 116 รวมถึงความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 แต่การจับกุมคุมขังผู้ต้องหาก่อนที่จะมีคำพิพากษา โดยปฏิเสธการประกันตัวตามสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ อาจทำให้เกิดคำถามต่อความน่าเชื่อถือของกระบวนการยุติธรรมได้

อนึ่ง การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในเรื่องระบบเลือกตั้ง และการดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 และ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 จะนำไปสู่การเตรียมการเลือกตั้งทั่วไปในอนาคต หากมีการเลือกตั้งใหม่เกิดขึ้น ก็อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในอนาคต และอาจช่วยลดความเคลือบไหวทางการเมืองบนท้องถนนลงได้

สรุป

แม้ว่าการระบาดของโควิด-19 จะทำให้การชุมนุมทางการเมืองต้องหยุดพักไประยะหนึ่ง ตั้งแต่ช่วงปลายปี 2563 แต่ในปี 2564 ก็ได้เกิดม็อบการเมืองบ่อยครั้ง และมีการใช้ความรุนแรงระหว่างรัฐกับผู้ชุมนุมเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน โดยมีการตอบโต้กันทั้งสองฝ่าย อีกทั้งมีการดำเนินคดีกับแกนนำม็อบและผู้ชุมนุมจำนวนมาก ทั้งนี้ ปัญหาการจัดการเรื่องโควิด-19 ที่ขาดประสิทธิภาพ ได้กลายเป็นปัจจัยเร่ง ให้กระแสเรียกร้องการปฏิรูปทางการเมืองได้รับการสนับสนุนเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ทางออกในการแก้ไขรัฐธรรมนูญได้สะดุดลง เนื่องจากไม่ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา ทำให้ม็อบการเมืองน่าจะยังคงดำเนินต่อไป ภาคประชาสังคมจึงควรมีบทบาทคู่ขนานไปกับการเมืองในระบบรัฐสภา ด้วยการเป็นกลไกประสานความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในการรวบรวมข้อเสนอและข้อเรียกร้อง และประสานความร่วมมือกับรัฐสภา และพรรคการเมือง เพื่อให้หาทางออกเรื่องการปฏิรูปทางการเมืองโดยสันติวิธีอย่างจริงจัง